

Голові разової спеціалізованої вченої
ради в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору наук з державного
управління, професору
Саханенко С.Є.

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата наук з державного управління,
доцента **Костенюк Наталі Іванівни** на дисертацію **Ломакіна Андрія Михайловича** «Аксіологічні засади організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я в Україні», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

1. Актуальність теми дисертації

Тема дисертаційного дослідження Ломакіна Андрія Михайловича «Аксіологічні засади організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я в Україні» є безперечно актуальною як з теоретичної, так і з прикладної точки зору. Здоров'я людини визнано найвищою соціальною цінністю у демократичних державах, а право на охорону здоров'я гарантоване Конституцією України, міжнародними договорами та стандартами Європейського Союзу. Водночас ефективне управління цією сферою передбачає не лише функціональну спроможність публічної влади, а й наявність ціннісного, аксіологічного виміру як підґрунтя прийняття рішень.

Особливого значення тема набуває в умовах війни, глибоких гуманітарних криз і цифрових трансформацій, які потребують переосмислення пріоритетів у публічному управлінні. Реформування медичної галузі без врахування її етичного та правового підґрунтя виявляється неповним, що доводить важливість комплексного дослідження аксіологічних засад як основи організаційно-правового механізму управління. Наявна фрагментарність нормативно-правового забезпечення, низький рівень прозорості, недостатня участь громадян у прийнятті рішень та недовіра до системи охорони здоров'я є актуальними проблемами, на які автор дає фахову відповідь у межах свого дослідження.

Таким чином, обрана тема дослідження повністю відповідає потребам сучасного етапу розвитку публічного управління в Україні, має значну суспільну важливість, а також відкриває нові перспективи гуманізації державної політики у сфері охорони здоров'я. Її актуальність підтверджується як поточними викликами в Україні, так і глобальними трендами у сфері

управління охороною здоров'я в контексті євроінтеграції, цифровізації та етичної відповідальності держави.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі Ломакіна Андрія Михайловича, вирізняються високим рівнем наукової обґрунтованості, логічною послідовністю, міждисциплінарною цілісністю та практичною спрямованістю. Автором використано широке коло сучасних джерел – як вітчизняних, так і зарубіжних, з опорою на нормативно-правові акти, документи міжнародних організацій, зокрема ЄС і ВООЗ, а також рішення Європейського суду з прав людини. Це свідчить про глибоке розуміння дослідником сучасного правового та управлінського контексту.

У роботі застосовано комплексну методологію, що включає системний, інституціональний, герменевтичний, компаративний і прогностичний підходи. Таке методологічне забезпечення дозволило автору не лише дати характеристику поточного стану організаційно-правового механізму управління охороною здоров'я, а й глибоко осмислити його аксіологічну складову як ключовий чинник легітимності та ефективності публічного управління.

Особливої уваги заслуговує системна логіка побудови роботи: кожен розділ завершується узагальнюючими висновками, що логічно впливають із викладеного матеріалу. Вони демонструють не лише здатність автора до аналітичного мислення, а й його орієнтованість на практичний результат. Запропоновані рекомендації мають прикладну цінність: це і пропозиції щодо гармонізації українського законодавства з європейськими аксіологічними стандартами, і формування національної етичної стратегії цифрового врядування, і запровадження механізмів прозорості та зворотного зв'язку в системі охорони здоров'я.

Таким чином, ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій у дисертації свідчить про високий науково-теоретичний рівень дослідження, належну аналітичну підготовку здобувача, глибоке розуміння предмета дослідження та його значення для сучасної науки і практики публічного управління.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у дисертації отримано нові результати щодо теоретичних і прикладних аспектів формування, структурування та вдосконалення аксіологічно орієнтованого організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я в Україні. Сукупність отриманих результатів спрямована на вирішення актуального наукового завдання – формування ціннісно обґрунтованої моделі публічного управління у сфері охорони здоров'я, орієнтованої на забезпечення права людини на здоров'я.

уперше:

- з'ясовано, що формування аксіологічних засад управління сферою охорони здоров'я в Україні бере початок із поступового усвідомлення суспільством пріоритету людських цінностей у реалізації права на медичну допомогу, що відображено як у трансформації публічної управлінні, так і в нормативно-правовому полі охорони здоров'я;

– встановлено, що аксіологічні принципи управління охороною здоров'я – гідність, солідарність, рівність, справедливість – виступають не зовнішніми критеріями оцінки, а внутрішнім функціональним ядром публічного управління у цій сфері, що забезпечує її стратегічну орієнтацію на підвищення якості та доступності медичних послуг;

– сформульовано авторське визначення аксіологічного підходу до організаційно-правового механізму управління охороною здоров'я як інтегрованої системи принципів, інструментів і методів правового впливу, що ґрунтуються на домінантах гуманізму, соціальної справедливості, поваги до гідності особи, й спрямовані на гарантування реалізації права на здоров'я;

– обґрунтовано специфічні властивості аксіологічно орієнтованого механізму управління: нормативна визначеність, ціннісно обґрунтована управлінська діяльність, системна координація суб'єктів, прозорість процедур, відкритість для участі громадськості та підзвітність державних рішень;

– аргументовано, що аксіологічна основа публічного управління медичною сферою виступає ключовим чинником збалансованого поєднання соціальних, економічних та етичних інтересів у процесі реалізації політики охорони здоров'я в умовах реформування.

удосконалено:

– розуміння аксіологічних засад як невід'ємного елементу організаційно-правового механізму, що має враховувати як національні конституційно-правові традиції, так і імперативи міжнародного права в галузі прав людини, адаптовані до сучасних викликів охорони здоров'я;

– підходи до імплементації європейських стандартів у національну систему охорони здоров'я через призму аксіологічної адаптації управлінських рішень, що дозволяє зміцнити легітимність нормативної політики та правову сталість інституційної структури.

набуло подальшого розвитку:

– концепція аксіологічного підходу до публічного управління охороною здоров'я, яка базується на принципах гуманізму, гідності, соціальної рівності, солідарності та прозорості як базових детермінант ефективної та легітимної медичної політики;

– обґрунтування значення аксіологічного виміру в контексті європейської інтеграції, що дозволяє не лише узгодити українське законодавство зі стандартами ЄС, а й переорієнтувати зміст управлінської діяльності на реалізацію публічного блага, забезпечення прав і потреб людини.

Проведений аналіз змісту дисертації дає підстави стверджувати, що всі положення, висновки і практичні рекомендації, запропоновані автором, є належним чином обґрунтованими для наукового дослідження рівня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження автора викладено у 9 наукових працях, з яких 5 опубліковано у фахових виданнях, 1 — у зарубіжному науковому журналі, та 4 — у матеріалах наукової конференції.

Структура і зміст публікацій повністю відповідають змісту дисертації: вони відображають авторське бачення аксіологічного підходу в управлінні охороною здоров'я, пропонують концептуальні та прикладні моделі вдосконалення організаційно-правового механізму, акцентують увагу на питаннях цифровізації, прав людини, біоетики, координації суб'єктів публічного управління та відповідності європейським стандартам.

Також привертає увагу участь здобувача у написанні статті у співавторстві з науковим керівником, що свідчить про належний рівень наукової комунікації та спільне формування дослідницької школи.

Загальний обсяг і якість опублікованих матеріалів повністю відповідають вимогам, встановленим МОН України для здобуття ступеня доктора філософії. Публікації охоплюють всі ключові положення дисертації, мають міждисциплінарний характер і підтверджують достатній рівень апробації наукових результатів у професійному середовищі. Це, у свою чергу, засвідчує не лише системність дослідження, а й готовність його автора до активної участі в науковому дискурсі національного й міжнародного рівнів.

5. Значення роботи для науки, практики та суспільства

Дисертаційне дослідження Ломакіна Андрія Михайловича має вагоме значення як для розвитку наукових уявлень у галузі публічного управління та адміністрування, так і для удосконалення практики державного управління в медичній сфері в Україні. Обґрунтовані в роботі підходи до інтеграції аксіологічних принципів у механізми управління охороною здоров'я створюють теоретичне підґрунтя для подальших міждисциплінарних досліджень на перетині права, етики, публічної політики та цифрових технологій.

Окремі положення, висновки, практичні рекомендації, основні результати дисертації використано:

- Медичним центром «Експерт Хелс» (м. Одеса) результати дисертаційного дослідження Ломакіна Андрія Михайловича використано як концептуальну та методичну основу для вдосконалення внутрішніх управлінських процедур, формування політик, орієнтованих на права пацієнтів, а також підвищення якості надання медичних послуг. Висновки враховано під час модернізації локальних регламентів, оптимізації взаємодії з органами державного регулювання та розроблення програм професійного розвитку персоналу медичного закладу.

- Медичним закладом ФОП Григор'єва Вікторія Ігорівна (м. Одеса) результати дисертації Ломакіна А.М. були використані для удосконалення управлінської діяльності, зокрема в частині адаптації внутрішніх процедур до сучасних етичних, правових та професійних стандартів сфери охорони здоров'я. Напрацювання впроваджено під час оновлення регламентів,

налагодження комунікації з державними органами та підвищення управлінської спроможності закладу (довідка від 25.04.2025 № 2505).

– У ТОВ «Сімейна клініка психічного здоров'я» Рехаб Фемелі Україна результати дисертаційного дослідження Ломакіна Андрія Михайловича використано як концептуальну та методичну основу для вдосконалення управлінських процедур і політик, орієнтованих на права пацієнтів у сфері надання психіатричної та медико-соціальної допомоги. Напрацювання автора впроваджено під час модернізації внутрішніх регламентів, оптимізації взаємодії з органами державного регулювання та розроблення програм розвитку персоналу. Застосування висновків дисертації сприяло посиленню управлінської ефективності закладу та приведенню його діяльності у відповідність до сучасних професійних стандартів охорони психічного здоров'я

Таким чином, дисертаційне дослідження Ломакіна А.М. має комплексне значення – для науки, як теоретично ґрунтовна розробка нової наукової концепції; для практики, як джерело ефективних управлінських рішень; для суспільства, як ціннісний дороговказ до демократичних трансформацій у сфері охорони здоров'я.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

У результаті вивчення дисертаційного дослідження Ломакіна Андрія Михайловича порушень академічної доброчесності не виявлено. Усі запозичення з наукових джерел належно оформлені з дотриманням вимог академічного цитування, посилання на використані роботи зроблено коректно, плагіат відсутній.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

У цілому дисертація Ломакіна Андрія Михайловича справляє враження науково зрілої, ґрунтовної та добре структурованої праці, що вирізняється високим рівнем теоретичної рефлексії й практичного спрямування. Разом з тим, у рамках академічної дискусії доцільно звернути увагу на окремі положення, які можуть слугувати підґрунтям для подальшого розвитку тематики:

По-перше, хоча автор переконливо обґрунтовує ціннісне підґрунтя організаційно-правового механізму управління охороною здоров'я, у роботі відносно мало уваги приділено проблематиці формування та еволюції національної системи етичного контролю в медичній сфері. Зокрема, більш розгорнута характеристика ролі етичних комітетів, біоетичних рад чи медичних омбудсменів могла б надати додаткової глибини дослідженню інституційної складової аксіологічного механізму.

По-друге, в дисертації доцільним було б приділити більше уваги питанням аксіологічного балансу між правами пацієнтів і обов'язками держави в умовах надзвичайних ситуацій (епідемії, збройних конфліктів, надзвичайного стану), зокрема в контексті обмеження прав, прозорості пріоритетності надання послуг, медичного сортування тощо.

По-третє, на тлі сучасних дискусій щодо використання штучного інтелекту та алгоритмічних рішень у сфері охорони здоров'я, цінним було б розширити аналітичний компонент щодо ризиків цифрової етики —

дискримінації за алгоритмами, викривлення аналітики великих даних, викликів персоналізації медичних рішень.

Також варто звернути увагу на незначну нерівномірність у кількісному співвідношенні між теоретичними і прикладними блоками в окремих підрозділах роботи. Наприклад, питання впровадження аксіологічних стандартів у практику діяльності закладів охорони здоров'я розкрито дещо стисло порівняно з теоретичним аналізом нормативно-правової бази.

Втім, вищезазначені зауваження мають винятково конструктивний характер, не знижують загальної наукової вартості роботи та можуть слугувати орієнтиром для подальших наукових розвідок автора у межах цієї або суміжної тематики.

8. Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертація Ломакіна Андрія Михайловича на тему «Аксіологічні засади організаційно-правового механізму управління сферою охорони здоров'я в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, що вирізняється високим рівнем актуальності, наукової новизни, методологічної обґрунтованості, глибиною теоретичного аналізу та значною практичною спрямованістю. Робота відповідає основним науковим і етичним стандартам, встановленим у системі вищої освіти та науки України, і має вагоме значення для розвитку теорії та практики публічного управління, зокрема у сфері охорони здоров'я.

Наукові результати дисертації мають інноваційний характер, впроваджені в публікаціях автора, апробовані на конференціях, а також можуть бути використані в освітньому процесі, законопроектній діяльності, управлінській практиці органів влади. Розроблені в роботі концептуальні підходи та практичні рекомендації свідчать про сформованість у здобувача навичок самостійного наукового мислення, уміння комплексно аналізувати складні соціально-правові явища та виробляти ефективні управлінські рішення.

Дисертаційна робота Ломакіна Андрія Михайловича відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць на здобуття наукового ступеня доктора філософії, визначеним Порядком присудження наукових ступенів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (у редакції постанови КМУ від 12.01.2022 № 44), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

Костенюк Наталія Іванівна

кандидат наук з державного управління,

Національний університет «Одеська політехніка»

" _____ " _____ 2025 р